

דף ע"ד

קצת דני מבילה

גם יש להגדיר מהו כוונת הכס"מ עד שיעלה, אם היינו אפילו מקצתו עולה, או צריך ראשו ורובו. ובזה נחלקו האחרונים. הפרי יצחק (ח"ב ס"ס לה) נקט שלא סגי ביציאת יד בלבד, אלא צריך שיעלה ראשו ורובו, אכן עי' בדבר אברהם (ח"ג סי' יט) נקט שלא כדבריו, שאפילו רק הוציא מקצת גופו נחשב עליה מן המים.

האבני"ז (חו"מ סי' עב ד"ה ועיקר) צידד דדברי הכס"מ רק במקוה דאדם, אבל הכלים עם כניסתם למים נטהרו, וז"ל "דינו של הכ"מ גם כן תימה גדולה, דקרא כתיב ורחץ במים הרחיצה מטהרת לא העליה כו', אפשר לא נתקבל אלא באדם, על כן לא מצינו בגמ' לשון 'ועלה' אלא באדם". דהיינו, שיש לחלק בין טבילת כלים שהיא בגדר "רחץ", משא"כ טבילת אדם צריך "ועלה". ולכאורה יש בזה נפק"מ לענין מי ששכח לברך על הטבילה קודם שטבל, אכן זכר כשעדיין בתוך המים, שאם נגמר הרי אינו עובר לעשייתן וא"א לברך, אכן אם עדיין לא טהור עד שיצא עדיין יכול לברך.

לענין אם חידוש הכס"מ שייך גם בטבילת גרות, נחלקו בזה האחרונים. שיטת האור שמח (סוף הל' משכב ומושב) שאין לחלק בין טבילת טהרה לבין טבילת גר, שבשניהם לא נגמר עד שיעלה מן המקוה, אכן עי' במקור ברוך (ח"א סי' לט) שחידש שיש לחלק, שאין הכי נמי טומאה לא נפקעת עד שיעלה, אכן הגר בכניסתו בלבד נגמר גירותו. ולכאורה נפק"מ בזה אם מת בתוך המים, האם צריך קבורת ישראל. שלשית האו"ש לכאורה אינו צריך משא"כ לשיטת המקור ברוך.

לענין אם נדה נטהרה בתוך המים או רק אח"כ, לכאורה תלוי אם עיקר דין נדה הוא דבר איסור או דבר טומאה, ולכאורה נפק"מ בזה, אם נעשה לה חציצה כשהיא עדיין בתוך המים קודם שעלה, שאם נטהרה בכניסתה הרי כבר נגמרה, אכן אם כדברי הכס"מ לא חוצצת. ועדיין צ"ע בזה.

המשנה (עה.) הביא מח' בין ר"א ורבנן אם הבעל יכול להפר נדרים מכאן ולהבה קודם שחלין, שר"א הוכיח שמועיל שיותר קל לעכב דבר מלחול מאם להתבטל דבר שכבר חל, ודחו הרבנן והביא רביה ממקוה שמקוה מטהר הטמא אכן אינו מונע טהור מלהטמא בתוך המקוה. וכן פירש הר"ן, וז"ל "מקוה יוכיח שמטהר את הטמאים אחר שירדה להם טומאה, ואינו מציל על הטהורים, שאם טבל בעודו טהור לא מהניא ליה טבילה שלא יבא לידי טומאה אם יגע אחר כן בשרץ, דאדרבה דרשינא בספרי מוהנוגע בנבלתם יטמא, הלל אומר אפילו הם בתוך המים".

ובדין זה ש"אפילו בתוך המים" מטמא, חקר בו הגר"ח בחידושו על הש"ס (סטנסל סי' תכד), וז"ל "טובל ושרץ בידו לא עלתה לו טבילה, הנה הוא פשוט דאינו נטהר מטומאתו, אבל יש לעיין אם הא דאינו נטהר הוא משום דחוזר ונטמא אבל טומאה הישנה פקעה ממנו ע"י הטבילה, או דהוי דין בעצם הטבילה דכיון דאינו נטהר מטומאתו ע"כ לא הוויא טבילה כלל, דבטבילה בעינן שיטהר על ידה, והא דאינו נטהר לא חשיבא טבילה כלל, ונשאר עליו גם טומאה הישנה".

ולכאורה כל דברי הגר"ח שלא כדברי הכס"מ (הל' אבות הטומאה פ"ו הט"ז) שאדם אינו עולה מטומאתו עד שיצא מן המים, וז"ל "שאיין הטמא נטהר אלא בעלייתו מהמקוה, לא בעודו בתוך המקוה". שמדברי הגר"ח מבואר שיש סיבה לטהרה כבר בתוך המים, ורק יש עוד סיבה לטומאה ששוב מטמא או מונע חלות טהרה, אכן לפי הכס"מ פשוט שעדיין טמא אפילו בלא דבר חדש המטמא, שעדיין לא עלה מן המקוה.

ודין זה של הכס"מ, אין הטמא נטהר עד שיעלה מן המקוה, יש לעיין אם הוא דין דווקא בטומאת אדם, או ה"ה בטומאת כלים. וגם יש לדון אם ה"ה בטבילת גרות אם לאו. וגם יש לדון בטבילת נדה.